Література:

1. Скалкін В.Л. Вправи з розвитку усного комунікативного мовлення. Київ : Рад. школа, 1978. 129 с.

Горошкіна Олена Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України, olenagoroshkina@gmail.com

СПЕЦИФІКА ЗАСВОЄННЯ УЧНЯМИ ЛІЦЕЮ СТИЛІСТИЧНОЇ НОРМИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Сучасна методика навчання стилістики є синтезом узагальненого як минулого, так і сучасного досвіду навчання. Розроблення питань навчання стилістики започаткували ще К. Ушинський, І. Огієнко, О. Білецький, О. Парадизький, М. Сулима та інші відомі педагоги, оскільки в їхніх працях закладено важливі для сьогодення положення:

Однією з перших питання методики стилістики в українській лінгводидактиці почала розробляти М. Пентилюк, окремі аспекти означеної проблеми порушено в дисертаціях Г. Дідук-Ступ'як, І. Кучеренко, І. Лопушинського, А. Нікітіної, А. Попович, Л. Сугейко та інших дослідників, які обґрунтували, що стилістична робота є складником як кожного окремого уроку, так і системи уроків української мови загалом. Так, Л. Сугейко доводить, що доцільно поетапно формувати стилістичні вміння учнів починаючи з початкових класів: спостерігати за стилістичним забарвленням текстів, виконувати стилістичний аналіз, зіставляти тексти різних стилів, конструювати, редагувати, вдосконалювати написане [2]. С. Караман визначає як провідний принцип навчання рідної мови й мовлення на текстовій основі, акцентує на

важливості формування стилістичних умінь і навичок гімназистів [1, с. 195].

Сьогодення висуває високі вимоги до мовлення, що має бути не лише правильним у контексті дотримання мовних норм, а й добірним, стилістично доцільним і диференційованим. Саме тому метою навчання української мови в школі є підготовка компетентного мовця, який має стійкі вміння використання стилістично диференційованого мовлення, здатного до ініціатив, активної діяльності в різних галузях і сферах життя суспільства. Саме означена цільова настанова й визначає добір змісту навчання української мови, що, як свідчить аналіз змісту чинної програми, спрямований на активне оволодіння учнями мовними ресурсами.

Значний комунікативний потенціал має стилістика української мови, яка збагачує знання учнів про функційні можливості української мови, дає можливість зрозуміти взаємодію мовних і позамовних чинників, сприяє вдосконаленню необхідних для сучасної людини мовленнєвих умінь.

Відповідно до вимог програми в старших класах основну увагу приділено засвоєнню стилістичної норми української мови.

Стилістична норма – такі мовні засоби, які регламентовано вживають у певних стилях мовлення залежно від сфери, умов, завдань спілкування і за якими закріпилося певне емоційне чи емоційно-експресивне забарвлення. Стилістична норма регулює вибір слова або синтаксичної конструкції відповідно до умов спілкування і стилю викладу

Систематична робота із засвоєння стилістичної норми сприяє вдосконаленню комунікативних умінь учнів у різних видах мовленнєвої діяльності. Учитель повинен взяти до уваги, що необхідно чітко розрізняти вивчення норм літературної мови і мови художньої літератури, де почасти відбуваються стилістично мотивовані відхилення від норм, а також спрямовувати роботу на уникнення учнями

стилістичних помилок. Наприклад: слово *лікар* - стилістично нейтральне, означає назву професії і може бути використаним у будь-якому стилі, *лікарка* вказує на особу жіночої статі, яка має певну професію, уживане в художньому й розмовному стилях), слово *лікарша* має розмовно-просторічний відтінок, трапляється в розмовному й художньому стилях, часто з іронічно-негативним забарвленням, наприклад*: Як там наша лікарша?* (З розмови).

Важливо показати учням, що подібні лексеми застосовують і в літературних текстах з певною стилістичною метою, наприклад*: З неї вийшла досить-таки смирна тітка, .. тип колишніх інженерш-проєктниць, що тепер вистоюють із секонд-хендом по базарах…* (О. Забужко).

Чинна програма передбачає засвоєння учнями такого поняття як «стилістичні помилки». На наше переконання, це дасть змогу здобувачам освіти усвідомлено підходити до комунікативно доцільного відбору мовних засобів залежно від комунікативної мети автора тексту.

Учні мають навчитися бачити й виправляти стилістичні помилки. Необхідно наголосити на тому, що *тавтологія* – повторення того самого кореня в різних словах і формах: *Цілий-цілісінький день я готувалася до екзамену.* Це створює надлишковість, порушує милозвучність, тому в мовленні тавтології варто уникати, однак її почасти використовують письменники як стилістичний прийом підсилення значення одного слова його словотвірним варіантом, наприклад: *Щось шепотом шепоче, щось шумом шумить, щось плаче над вбитим селом* (Марко Черемшина).

Особливу роль у процесі засвоєння стилістичної норми посідає редагування словосполучень, речень, текстів з різною метою: усунення помилок у слововживанні, уникнення перенасиченості текстів іменниками з певними суфіксами й двозначності, яка виникає внаслідок неточно введеного у текст займенника, виправлення стилістично невиразних текстів і текстів зі стилістичними помилками тощо. У процесі

редагування необхідно враховувати комунікативну доцільність вибору мовних засобів, усталену в певній сфері й ситуації спілкування.

Література:

1. **Караман С. О**. Методика навчання української мови в гімназії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Київ: Ленвіт, 2000. 272 с.
2. Сугейко Л. Г. Наступність і перспективність формування стилістичних умінь в учнів початкових та 5 класів загальноосвітньої школи: дис ... канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)». Херсон, 2001. 225 с.

Дюкарева Лілія Валеріївна,
студентка 1 курсу магістратури спеціальності «Дошкільна освіта» навчально-наукового інституту педагогіки та психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», lilyok1980@ukr.net

ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У дошкільній лінгводидактиці проблема діалогічного мовлення висвітлюється в низці праць (А.М.Богуш, О.І.Білан, Н.В.Водолага, Н.В.Гавриш, А.А.Зрожевська, С.В.Ласунова, О.М.Лещенко, Н.В.Малиновська, Н.П. Орланова, Т.Г.Постоян, Г.В.Чулкова, Л.І.Фесенко та ін.).

Враховуючи, що діалогічне мовлення супроводжує дитину з перших хвилин життя і визнаючи його значення в розвитку особистості, педагоги й батьки прагнуть до формування діалогічної компетентності. Базовий компонент дошкільної освіти так визначає зміст діалогічної компетенції: «Дитина вільно, невимушено вступає в розмову з дітьми,